

Maja Đukanović

»Strune, milo se glasite«: slovenska poezija v skladbah slovenskih skladateljev v Srbiji

objavljeno v:

Darja Pavlič (ur.): *Slovenska poezija. Obdobja 40*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2021.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-40/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2021.

Obdobja (e-ISSN 2784-7152)

»STRUNE, MILO SE GLASITE«: SLOVENSKA POEZIJA V SKLADBAH SLOVENSКИH SKLADATELJEV V SRBIJI

Maja Đukanović

Filološki fakultet, Beograd
maja.djukanovic@fil.bg.ac.rs

DOI:10.4312/Obdobja.40.521-527

V prispevku je obravnavana recepcija posebne oblike slovenske poezije v Srbiji, in sicer verzov, ki so jih uglasbili slovenski skladatelji, ki so oz. so bili del srbske kulturne scene. Takšne skladbe imajo poseben didaktični pomen in se uporabljajo tako pri pouku slovenščine kot tujega jezika kot v okviru promocije in ohranjanja slovenščine kot jezika slovenske narodne manjšine v Srbiji.

slovenska poezija, slovenski skladatelji v Srbiji, uglasbena poezija, pouk slovenščine kot tujega jezika, slovenska kultura v tujini

The article discusses the reception of a special form of Slovene poetry in Serbia, namely of verses that were set to music by Slovene composers who were and still are a part of the Serbian cultural scene. These compositions have special didactic significance and are used in the teaching of Slovene as a foreign language, as well as in the context of the promotion and preservation of Slovene as the language of the Slovene national minority in Serbia.

Slovene poetry, Slovene composers in Serbia, poetry set to music, teaching Slovene as a foreign language, Slovene culture abroad

1 Uvod

V obdobju, ki zajema prehod iz 19. v 20. stoletje, ko so mnogi evropski narodi oblikovali sodobno kulturno in nacionalno zavest, so v tem smislu aktivno delovali tudi umetniki iz različnih južnoslovanskih dežel. Mladi južnoslovanski študentje, umetniki, intelektualci, ki so v tem času večinoma študirali na Dunaju in v Pragi, so dobili možnost izmenjave idej in podrobnejšega spoznavanja kulturnih izročil okolij, iz katerih so prihajali njihovi kolegi. Šlo je za čas predromantike in romantike, čas velikega zanimanja za novo in neznano, čas odkrivanja novih kultur, utrjevanja jezikovnih, literarnih in drugih norm.

Iz takega vzdušja nacionalnega prebujanja in ozaveščanja, navdušenja nad novim, nad skupnim, so izhajala tudi prva zanimanja srbskega občinstva za slovensko poezijo, s katero se je seznanjalo (tudi) prek glasbe. Prehod med dvema stoletjema je bil čas, ko je srbska kultura ustvarjala svojo identiteto v okviru sodobne evropske kulture, med vzhodom in zahodom. Šlo je za čas, ko se je na tedaj že uveljavljeni beograjski Veliki šoli, ki je leta 1905 dobila status univerze, oblikovalo zanimanje

za slovensko literaturo in ko so se šolali prvi prevajalci iz slovenščine, poznavalci slovenske književnosti (Đukanović 2015: 77).

2 Glasbeniki slovenskega rodu v Srbiji: obdobje romantike

Obdobje sentimentalizma in predromantike, kot literarni zgodovinarji imenujejo čas med letoma 1780 in 1860, in nato obdobje restavracijske književnosti – bidermajerja in liberalne književnosti v prvi polovici 19. stoletja ter nacionalne romantike in bidermajer realizma do leta 1880 se v glasbi ocenjuje kot prva faza v razvoju nacionalnih šol (Marinković 2016: 21–22). Kot piše Sonja Marinković (2016: 22) v članku o Davorinu Jenku, je to »tipična građanska umetnost koja izražava građanske demokratske ideale, često u sadejstvu sa nacionalno-oslobodilačkim«, ¹ za ustvarjalnost tega obdobja pa je značilna usmeritev »na vokalne i vokalno-instrumentalne žanrove, jer se muzika tako, u sprezi sa nedvosmislenim značenjima teksta, lakše obraća svojoj publici«² (prav tam: 22–23).

Na prehodu iz 19. v 20. stoletje so se po dolgih letih turškega vpliva mesta v Srbiji usmerila v zahodne modele kulture (Noris 2002: 131). To je bil čas intenzivnega razvoja kulturnega življenja in oblikovanja meščanske družbe, katere pripadniki niso samo čutili potrebo, ampak so imeli tudi možnost sodelovati v umetniškem življenju kot ustvarjalci in kot prejemniki. Prvi dve desetletji 20. stoletja oz. obdobje začetka obstoja skupne države, Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, so zaznamovali ustvarjanje močnih kulturnih vezi in medsebojni vplivi ustvarjalcev iz različnih krajev skupne domovine. Šlo je za čas intenzivne izmenjave idej, spoznavanja novih motivov in vpliva okolja, v katerem so nastajala njihova dela. Srbska meščanska družba si je v tem obdobju, ki zajema konec 19. in začetek 20. stoletja, prizadevala sprejeti način življenja srednje in zahodne Evrope ter zmanjšati vpliv orientalnih primesi, preostalih iz turške okupacije (Noris 2002: 119–149). Med drugim se je ta proces udeleževal tudi skozi glasbo.

2.1 Poezija in glasba: Davorin Jenko

V obdobju romantike, ki nekako sovпада s časom ustanovitve skupne države, Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, se je slovenski jezik počasi prebijal do tega, da je prišel v rabo na vseh področjih življenja in dela. Raba slovenščine je imela v tem času še posebej močno simbolno funkcijo v meščanski družbi, publiciranje literarnih del v slovenščini pa je imelo še dodaten pomen, saj si je (tudi) na ta način slovenski jezik utiral pot do normiranega in priznanega evropskega jezika. Raba slovenskega jezika, ki je s svojo simbolno funkcijo pomembno vplivala na oblikovanje nacionalne zavesti, se je torej še posebej izpostavljala v literarnih stvaritvah slovenskih pesnikov in pisateljev ter njihovih nastopih na tedaj izjemno popularnih književnih večerih, na katerih so se sestajali mladi slovenski intelektualci.

1 »tipično meščansko umetnost, ki izraža meščanske demokratske ideale, pogosto skupaj z nacionalno-osvobodilnim« (prev. Maja Đukanović)

2 »na vokalne in vokalno-instrumentalne žanre, saj glasba tako, skupaj z nedvomnim pomenom besedila, lažje nagovori svoje občinstvo« (prev. Maja Đukanović)

V takšnem, za kulturo burnem vzdušju je svojo ustvarjalno umetniško pot nastopil Davorin Jenko, slovenski skladatelj in dirigent, ki je večino svojega življenja preživel v Srbiji, kjer je bil in je ostal priznan kot eden najpomembnejših mejnikov srbske kulturne scene, predvsem glasbene. Davorin Jenko je v svojih študentskih letih zavzeto sodeloval na različnih kulturnih srečanjih v tedaj priljubljenih čitalnicah, kjer je spoznal svojega somišljenika pesnika Simona Jenka in z njim vzpostavil umetniško sodelovanje. Karel Mahkota (1935: 4) je ob stoti obletnici rojstva Davorina Jenka v njegovem življenjepisu zapisal: »Naključje je hotelo, da sta se tedaj sešla na klopeh Simon Jenko iz Podreč pri Mavčičah in Davorin Jenko. Bila sta sošolca le eno leto. Naslednje leto je Simon ostal v Kranju, Davorin pa je odšel v II. razred v Ljubljano. Nekdanja sošolca sta se sešla šele kot visokošolca na Dunaju«. Simon Jenko je leta 1865 objavil zbirko pesmi, v javnosti sprejeto z odličnimi kritikami in pohvalami, v kateri so natisnjene tudi tiste pesmi, ki jih je Davorin Jenko potem uglasbil in so v taki, uglasbeni obliki ostale znane med ljudmi. Poleg verzov z ljubezensko tematiko se v zbirki nahajajo tudi rodoljubne pesmi in budnice, ki jih je tedanja kritika ocenila kot kratke, sprejemljive, jasne, brez odvečnih izrazov, kot pesmi, ki navdihujejo in spodbujajo ljubezen, ter kot pesmi, ki so primerne za petje (Đukanović 2016: 120).

Svojo prvo zbirko skladb z naslovom *Slovenske pesmi* je Davorin Jenko objavil leta 1861 na Dunaju, v njegovem življenjepisu ob stoletnici rojstva pa je navedena s temi podatki:

Slovenske pesmi za četverospjev, samospjev in glasovir, zložil Davorin Jenko, op. 1. Preuzvišenemu in presvitlemu gospodu dr. J. J. Strossmajerju, utemeljitelju akademije jugoslovenske. Lastnina skladateljeva. (Lit. Anst. v. A. Leykums Wte, notni tisk O. O. Mechyristov u Beču), 4°, 11 strani, (brez letnice), (1861).

Vsebina: 1. Strunam (Prešeren), samospjev in klavir. 2. Slovenka (M. Vilhar), samospjev in klavir. 3. Moja zvezda (V. M. Špun), samospjev in klavir. 4. Dve utvi (F. Levstik), samospjev in klavir. 5. Tolažba, dvospjev in klavir. 6. Strunam (Prešeren), četverospjev. 7. Naprej (Jenko), četverospjev. 8. Na grobih (F. Cegnar), četverospjev. 9. Moji sabljici (dr. L. Toman), četverospjev. 10. Lipa (M. Vilhar), četverospjev. 11. Pobratimija (S. Jenko), četverospjev. 12. Rojakom (F. Cegnar), četverospjev. (Mahkota 1935: 8).

Kot je iz vsebine razvidno, je v zbirki skladb Davorina Jenka najti melodije, ki jih je skladatelj med drugim napisal na verze F. Prešerna (*Strunam*), M. Vilharja (*Slovenka*, *Lipa*), F. Levstika (*Dve utvi*), S. Jenka (*Naprej!*, *Pobratimija*), M. Špuna (*Moja zvezda*), F. Cegnarja (*Na grobah*, *Rojakom*) in L. Tomana (*Moji sablici*). Te skladbe so bile zelo priljubljene v tedanjih čitalnicah in so jih z veseljem izvajali v okviru bralnih literarnih večerov. Občinstvu so ugajale s svojimi prijetnimi melodijami, enostavnim ritmom in harmonijo (Đukanović 2016: 120). Že nabor verzov jasno priča, da je Jenko rad skladal na poezijo znanih slovenskih pesnikov, kar je imelo še poseben pomen po njegovi selitvi v Srbijo.

Leta 1862 je Jenko pred selitvijo v Srbijo uglasbil Prešernovo pesem *Strunam*. Pesem se je uvrstila med tiste melodije, za katere se danes misli, da so ljudske pesmi. Tudi sicer je Jenko rad skladal na Prešernove verze in na ta način prispeval k popularizaciji njegovega opusa, pa tudi slovenskega jezika. To melodijo v romantičnem slogu je

Jenko uporabil po svojem prihodu v Beograd, kjer jo je v obliki dueta s srbskim naslovom *Zujte strune miloglasne* prilagodil za gledališko delo *Izbiračica* Koste Trifkovića. Skladba *Zujte strune miloglasne* ima za razliko od Jenkovih himn in budnic, po katerih je bil znan v Srbiji, izključno ljubezensko tematiko in je ostala priljubljena tudi danes (Đukanović 2016: 122). Jenko je skladbo potem prilagodil za moški zbor, njen razvoj pa se je nadaljeval do današnjih dni. Prav ta skladba je namreč leta 2006 navdihnila Anico Sabo, sodobno skladateljico slovenskega rodu, ki živi v Srbiji, za aranžma skladbe za moški glas in spremljajoče ženske vokale, flavto, violino, violo in klavir. Skladba je bila uspešno izvedena na več koncertih v Beogradu, Novem Sadu in Pančevu. Skladba, ki jo je Jenko napisal na verze Franceta Prešerna *Strune, milo se glasite*, je torej zaživela v številnih glasbenih različicah, tako v slovenščini kot v prevodu v srbsčino. Tako so se Prešernovi verzi znašli na rednem repertoarju glasbenih društev in zborov v Srbiji in so sčasoma postali del t. i. mestne folklore, pogosto je bila skladba peta na proslavah in podobnih priložnostih, izvajana samostojno in je zelo priljubljena.

Za »slovensko« obdobje ustvarjanja Davorina Jenka je sicer značilna budnica *Naprej, zastava Slave!*, ki je bila prvič izvedena na Dunaju oktobra 1860 pred navdušenimi Slovenci, ki so jo zelo hitro sprejeli kot svojo »ljudsko himno«. Občinstvo je bilo navdušeno nad besedilom Simona Jenka in melodijo Davorina Jenka; pesem so kmalu začeli izvajati ob svečanih priložnostih, takoj po uradni cesarski himni. Velja omeniti tudi, da je bila ta skladba leta 1885 objavljena v Londonu kot aranžma za klavir s petjem in z besedilom v angleščini. V zgodovini prevajanja iz slovenščine ta prevod verzov Simona Jenka velja za enega prvih prevodov iz slovenščine v angleščino (Cigoj Krstulović 2015: 83). O nastanku skladbe *Naprej!* je književnik Josip Stritar leta 1870 pisal v ljubljanskem *Zvonu*:

Naroči si besede, kakoršne si je mislil, pri rajnem Simonu Jenku. Ko dobi pesem, začne skladati, a ne more prav zadeti; večkrat jo zapiše in zopet prenareja. Cesar mu nij dal trud in čas, dalo mu je ugodno tretnoje. V nečem dunajskem časniku čita, kako nekedo zabavlja slovenskemu jeziku. Sveta jeza ga zgrabi, verže časnik iz roke ter gre iz kavarne na pol glasno pojoč proti pratra. Ko pride tja, sede, zapiše, kar je pel po poti in »Naprej« je bil gotov, tak, kakoršnega imamo! (Stritar 1870: 387).

Iz teh Stritarjevih besed je razvidno ne samo to, da sta Davorin Jenko in Simon Jenko tesno sodelovala, ampak tudi to, da je skladatelj neposredno vplival na pesniško ustvarjanje.

2.2 Davorin Jenko in sodobni čas

Ob stoti obletnici smrti Davorina Jenka so bile v Galeriji Srbske akademije znanosti in umetnosti v Beogradu predstavljene skladbe iz njegovega opusa s posebnim poudarkom na skladbah, ki jih je napisal na verze slovenskih pesnikov. *Naprej, zastava Slave!* (S. Jenko) iz zgodnjega ustvarjalnega obdobja Davorina Jenka je nastala v času njegovega študija na Dunaju, ko je kot vodja tamkajšnjega Slovenskega pevskega društva skladal rodoljubne skladbe in skladbe, posvečene ideji panslavizma. Skladba je bila del trojne himne Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Na programu sta sledili

Lipa (M. Vilhar) in *Strune, milo se glasite* (F. Prešeren), obe mirnega in elegičnega značaja. Medtem ko je bila prva, zahvaljujoč dejstvu, da je lipov list med simboli Slovenije, v času krepitve fašistične idelologije simbol mirnega odpora in ljubezni do domovine, je druga, komponirana na poetično besedilo, posvečena nežni ljubezni do dekleta. Po dveh pesmih, ki nista nastali na verze slovenskih pesnikov (*Kršni dome* in *Otelo*), je sledil duet za sopran in bariton *Na tujih tleh* (A. Funtek), ki je skladba z rodoljubno tematiko, v kateri dominira melanholično vzdušje, besedilo pa govori o domotožju. Skladba *Vabilo* (S. Jenko) je ena Jenkovih skladb, ki se hranijo v arhivu Muzikološkega inštituta SANU, in obstaja v dveh verzijah: v slovenščini in srbsčini (*Dođi mi draga*). Na tem koncertu jo je zbor zapel v posebni, za to priložnost prilagojeni različici z besedilom v obeh jezikih. Zbor je zapel tudi rodoljubno pesem, napitnico *Među braćom* (N. Špun), na slavnostnem koncertu pa so bile poleg omenjenih pesmi, nastalih na verze slovenskih pesnikov, predstavljene tudi skladbe Davorina Jenka, ki jih je napisal na verze srbskih pesnikov, kot sta uvertura *Milan* ter skladba *Mlada Jelka* iz takrat izjemno priljubljene predstave s petjem *Đido* na verze J. Veselinovića in D. Brzaka. Slavnostni koncert ob stoti obletnici smrti Davorina Jenka se je zaključil s skladbo *Bože pravde*, današnja himno Republike Srbije in vsekakor najbolj znano avtorjevo skladbo v Srbiji.

3 Sodobni trendi: 20. in 21. stoletje

Povezovanje poezije in glasbe oz. skladanje na verze slovenskih pesnikov in pesnic se nadaljuje tudi v sodobnem času. Skladatelj in dirigent slovenskega rodu v Srbiji Zlatan Vauda (1923–2010), dolgoletni znani vodja izjemno uspešnega otroškega pevskega zbora Radiotelevizije Beograd, je med drugim skladal na verze Alenke Glazer iz zbirk *Gugalice* in *Mladinski zbori*, njegov opus pa pogosto temelji tudi na folklorni tradiciji, naj gre za skladbe, ki jih je napisal na verze in motive iz ljudskega izročila, ali pa za obdelave ljudskih melodij (Sabo 2013: 90; Đukanović 2016: 125).

Nacionalni svet slovenske narodne manjšine je v sodelovanju z Društvom Slovencev Sava večkrat organiziral koncerte na visoki umetniški ravni, kjer so bile na repertoarju skladbe slovenskih ustvarjalcev v Srbiji: Davorina Jenka, Mihovila Logarja, Zlatana Vaude in Anice Sabo (Đukanović 2014: 15).

Slovenska skladateljica v Srbiji Anica Sabo uspešno nadaljuje tradicijo prepletanja slovenske književnosti in glasbe. V njenem opusu najdemo dela, navdihnjena s sodobno slovensko književnostjo. Na podlagi trilogije Bojana Meserka *Sanjališče*, *Senjalnica*, *Senjalca* in po njegovem gostovanju v Društvu Slovencev Sava v Beogradu je leta 2010 napisala skladbo *Sanjališče* (2010) za recitatorja, flavto, violino in violo, v kateri na izviren način v glasbo integrira govor. Skladba *Sanjališče* je bila uspešno izvedena na več koncertih, med drugim tudi na 19. mednarodni tribuni skladateljev Glasba in gledališče 19. 11. 2010 v Beogradu. Anica Sabo je nadaljevala s skladanjem na besedila iz slovenske književnosti in se je na 20. mednarodni tribuni skladateljev V siju glasu 13. 11. 2011 predstavila s skladbo *Ne povem*, ki jo je na verze sodobne slovenske pesnice Barbare Korun *Nikomur ne povem* napisala za mešani zbor, flavto,

violino in violi.³ Sledila je skladba *Nasmeh v slovarju*, napisana na verze Miroslava Košute *Nasmeh v temi*, in Milana Dekleve *Besede strah ni več v slovarju*. Komorna skladba *Nasmeh v slovarju* iz leta 2013 je napisana za recitatorja, violo in flavto, tudi v njej skladateljica kombinira govor in glasbila (Đukanović 2016: 125–126).

Skladbi *Ne povem* in *Nasmeh v slovarju* sta nastali ob Svetovnih dnevih slovenske literature, ki jih je leta 2010 organiziral Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik. Ob tem pripravljeno *Antologijo sodobne slovenske literature*, v kateri so objavljene tudi pesmi Barbare Korun, Miroslava Košute in Milana Dekleve, so v srbsčino prevedli študentje slovenščine na Filološki fakulteti Univerze v Beogradu, izšla pa je v založbi Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine v Srbiji leta 2011. Na podlagi sodelovanja lektorata za slovenščino s Filološke fakultete v Beogradu z Društvom Slovencev Sava in Nacionalnim svetom slovenske manjšine sta bila leta 2012 izvedena kulturna projekta *Zvok besed* in *Strune, milo se glasite*, ki sta bila opažena na srbski kulturni sceni. Projekt *Zvok besed* je bil prvi projekt s področja kulture in izobraževanja, izpeljan v okviru Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine, v katerem so bile skozi prepletanje književnosti in glasbe povezane in predstavljene najnovejše tendence slovenskega literarnega ustvarjanja ter glasba slovenskih skladateljic in skladateljev iz Srbije (Sabo 2015: 93–94). Uspešnemu projektu *Zvok besed* je sledil zajeten celovečerni zborovski koncert z naslovom *Strune, milo se glasite*, na katerem so bile 29. 11. 2013 izvedene skladbe slovenskih skladateljev iz Srbije, nastale na podlagi literarnih del (Đukanović 2012: 12).

4 Sklep

Kot ugotavljajo tudi drugi glasbeni teoretiki, so glasbeniki slovenskega rodu pomembno vplivali na oblikovanje glasbeno-kulturne srbske scene. Ne samo skladatelji, temveč tudi dirigenti, instrumentalisti in pevci slovenskega rodu so prispevali k razvoju glasbenega profesionalizma, pedagogije in tudi k dvigovanju kakovosti glasbenega življenja dežele (Sabo 2015: 94). Vse od Davorina Jenka, ki je v srbskih kulturnih krogih znan tudi kot »slovenski slavček«, »bard« in »naš znameniti tujec« (Tomašević 2016: 145), je slovenska poezija navdih skladateljem, predvsem tistim slovenskega rodu. Predstavitev slovenske poezije v tujini prek glasbe nedvomno prispeva k prepoznavnosti samih slovenskih pesnikov in k zanimanju za slovensko poezijo. Povezovanje različnih institucij, strokovnjakov, ljubiteljev, medijev in oblik, s katerimi je mogoče predstaviti slovensko poezijo v tujini, se je izkazalo kot uspešno, saj se slovenska pesniška beseda na ta način sliši glasneje in dlje, kot če bi bila samo zapisana.

3 https://www.youtube.com/watch?v=yZ2SV695LSk&ab_channel=SerbianComposers (dostop 15. 5. 2021)

Literatura

- CIGOJ KRSTULOVIC, Nataša, 2015: Davorin Jenko in Glasbena matica: prispevek k zgodovini recepcije. Gregor Jenuš, Franc Križnar (ur.): *Davorin Jenko*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije. 74–95.
- ĐUKANOVIĆ, Maja, 2012: Strune, milo se glasite. *Bilten: Društvo Slovencev v Beogradu - Društvo Sava X/20*. 12. https://static1.squarespace.com/static/5ae31e20ec4eb78dcd296f0d/t/5b080a1cf950b75f00f53e17/1527253542461/Bilten_20.pdf (dostop 15. 5. 2021)
- ĐUKANOVIĆ, Maja, 2014: Večer solistične in komorne glasbe slovenskih ustvarjalcev v Srbiji. *Bilten: Društvo Slovencev v Beogradu - Društvo Sava XII/23*. 15. https://static1.squarespace.com/static/5ae31e20ec4eb78dcd296f0d/t/5b080ad1f950b75f00f55571/1527253724814/Bilten_23.pdf (dostop 15. 5. 2021)
- ĐUKANOVIĆ, Maja, 2015: *Poglavlja iz slovenačke kulture*. Beograd: Filološki fakultet.
- MAHKOTA, Karel, 1935: *Davorin Jenko*. Ljubljana: Komisionalna založba glasbene Matice v Ljubljani.
- MARINKOVIĆ, Sonja, 2016: Rad Davorina Jenka u svetlu razvoja muzike u Srbiji i Evropi. Katarina Tomašević (ur.): *Davorin Jenko (1835–1914) Prilozi za kulturu sećanja / Prispjevki za kulturo spomina*. Beograd: Muzikološki institut SANU, Nacionalni savet slovenačke manjine u R. Srbiji. 145–150.
- NORIS, Dejvid [Norris, David], 2002: *Balkanski mit. Pitanja identiteta i modernosti*. Beograd: Geopoetika.
- SABO, Adriana, 2015: Skladatelji slovenskega rodu v Srbiji. *Slovenika* I. 83–95. Članek prevzet iz: *Meddobje XLVII/1–4* (2013). 90–103.
- STRITAR, Josip, 1870: *Zvon* 24 (15. 12. 1870). 387.
- TOMAŠEVIĆ, Katarina, 2016: Davorin Jenko (1835–1914): Naš znameniti stranac. Sećanje na kompozitora srpske himne Bože, pravde, povodom stogodišnjice smrti. Katarina Tomašević (ur.): *Davorin Jenko (1835–1914) Prilozi za kulturu sećanja / Davorin Jenko (1835–1914) Prispjevki za kulturo spomina*. Beograd: Muzikološki institut SANU, Nacionalni savet slovenačke manjine u R. Srbiji. 145–150.